
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

סוגיות נבחרות בכלכלת חינוך - 37824

תאריך עדכון אחרון 18-10-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): דר' חנה בר-ישי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Hanna.Bar-Yishay@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: 12:00-13:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יתמקד בהקניית מושגי יסוד תיאוריות ומודלים במיקרו-כלכלה ומאקרו-כלכלה אשר בעזרתם נוכל להבין, לנתח ולהעריך מגמות עכשוויות במערכת החינוך בישראל ובעולם, נילמד להכיר את עקומת התמורה ואת פונקציית היצור בחינוך, נענה על השאלה מדוע חינוך חשוב לפרט ולחברה באמצעות תיאורית ההון האנושי, נדון בהיצע וביקוש במערכת החינוך ובתקציב מערכת החינוך והשפעתו על תפוקות החינוך

מטרות הקורס:

מטרת הקורס היא :

לאפשר לסטודנטים לרכוש את כלי הניתוח הכלכלי ולהכיר את כללי החשיבה הכלכלית אשר בעזרתם יוכלו להבין, לנתח ולבקר את מכלול השיקולים הפדגוגיים--חברתיים-ערכיים-כלכליים המהווים בסיס לקבלת החלטות בתחום החינוך. להכיר את השיח ושיג האקדמי בנושאים עכשוויים כגון: גודל כיתה, תקצוב דיפרנציאלי, שכר מורים, ושווינויות בחינוך .

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- לזהות מושגים כלכליים הרלבנטיים לתחום החינוך
- להסביר תיאוריות ומודלים בסיסיים במיקרו-כלכלה ומאקרו-כלכלה הרלבנטיים לתחום החינוך
- לנתח בעזרת התיאוריות והמודלים סוגיות שונות בתחום החינוך כגון גודל כיתה, שכר מורים ותקצוב דיפרנציאלי.

דרישות נוכחות (%) :

80%

הרצאה דיונים ותרגילים

80%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות דיונים ותרגילים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מבוא: חינוך וצמיחה כלכלית, תמ"ג/תל"ג וצמיחה בהשוואה בינלאומית, מדד ה- HDI ומדד ה- GCI- חינוך ומהפכת הידע, חינוך וגלובליזציה.

הוצאות ותוצאות במערכת החינוך: תיאורית החור השחור, הוצאה לאומית, ציבורית, ממשלתית ופרטית

לחינוך למול תפוקות בהשוואה בינלאומית. שוויוניות וצדק חברתי עקומת לורנץ ומדד ג'יני

עקרונות החשיבה הכלכלית: רציונאליות, מחסור, בחירה, עלות אלטרנטיבית, עלות מול תועלת, שוליות ותמריצים. התפיסה הניאו-ליברלית והדרך השלישית והשלכותיהן על מערכת החינוך.

מושגי יסוד בכלכלה: מוצרים כלכליים וחופשיים וחינוך כמוצר כלכלי, גורמי ייצור, הון אנושי, הון חברתי והון למידה. חינוך כמוצר התנסותי וכמוצר מדרגי.

עקומת התמורה ויישומיה בחינוך: חישובי עלויות אלטרנטיביות (כוללת, ממוצעת, שולית); יעילות אי יעילות והאופטימום של פארטו. התמחות ויתרון יחסי, צמיחה כלכלית, שיפורים טכנולוגיים, תפוקה שולית פוחתת.

פונקציית הייצור בחינוך: תשומות, תפוקות ותהליך. מדידת הערך המוסף בחינוך. הגורמים המשפיעים על כמות ואיכות החינוך. השפעת גודל כיתה ושכר מורים על תפוקת החינוך.

כיצד פועלת מערכת החינוך- תכנון מרכזי למול שוק ותחרות: היד הנעלמה מול תכנון מרכזי. כשלי שוק במערכת החינוך: מוצרים ציבוריים ומוצרים ראויים, השלכות חיצוניות, יתרון לגודל.

עקומת הביקוש, עקומת ההיצע שיווי המשקל וגמישות בחינוך. היצע וביקוש למורים במערכת החינוך

הקצאת משאבים לחינוך – פרקים במאקרו כלכלה: חשבונאות לאומית, מדיניות פיסקלית ומדיניות מוניטרית, תמ"ג והכנסה לאומית. תקציב הממשלה ותקציב החינוך – מבנה ומגמות.

סוגיות במימון החינוך- קריטריונים ועקרונות, נוסחאות מימון, מימון ציבורי ושאלת השוויוניות.

חומר חובה לקריאה:

AEU (2014). The Class Size Research. July

http://www.aeuvic.asn.au/class_size_research_summary.pdf

Checchi, D. (2006). The economics of education. Cambridge: Cambridge University Press, ch. 2.

Dolton, P. & Marcenaro-Gutierrez, O.D. (2011). If you pay peanuts do you get monkeys? A cross country analysis of teacher pay and pupil performance. Economic

Policy, January 2011, pp. 5-55.

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-0327.2010.00257.x/pdf>

Hanushek, E. & Wossman, L. (2007). Education quality and economic growth. World Bank. 1-22

http://edpro.stanford.edu/hanushek/admin/pages/files/uploads/Edu_Quality_Economic_Growth-1.pdf

Hattie, J. (2005). What is the nature of evidence that makes a difference to learning? Australian Council for Educational Research. http://research.acer.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article&eq;1008&context&eq;research_conference_2005

Hattie, J.A.C. (2006). The paradox of reducing class size and improved learning outcomes. *International Journal of Education*, 42, 387-435 <http://wewe2025292.wikispaces.com/file/view/The+paradox+of+reducing+class+size+and+improving.pdf>

Hoxby, C. M. (ed) (2003). *Economics of school choice*. Chicago: University of Chicago Press. Ch. 1: Introduction to the Economic Analysis of School Choice and ch. 3: School choice and school productivity (or could school choice be a tide that lifts all boats?) <http://post.economics.harvard.edu/faculty/hoxby/>

Hummel-Rossi, B. & Ashdown, J. (2002). The state of cost benefit and cost effectiveness analyses in education. *Review of Educational Research*, 72:1,1-30.

Kahneman, D. (2003). A psychological perspective on economics. *American Economic Review*, 93:2, 162-169.

Mankiw, G. (1998). *Principles of Economics*. The Dryden Press. Ch.1, 3-16, ch 2 17-33, Ch. 3, 45-57, 59-89,

Oecd (2012). How class size vary around the world. *Education indicators in focus*. http://www.vanleer.org.il/sites/files/product-pdf/niir_emda_bti_spr_ptiim.pdf

Tienken, C.H. (2008). Rankings of international achievement test performance and economics strength: correlation or conjecture? *International Journal of Education Policy & Leadership*, 3:4, pp. 1-15.

אורון, י', מארק, נ', עופר ג' (1995). מבוא לכלכלה - מיקרו כלכלה. תל אביב: עמיחי, עמ' 11-22, 16-52, פרקים 5,6,8 9, עמ' 235-250, 262-264.

אורון, י', מארק, נ', עופר, ג' (1997). מבוא לכלכלה - מאקרו כלכלה. תל-אביב, עמיחי. פרק 2, עמ' 23-32, 44-60, עמ' 74-79.

בלס, נ. (2013). מגמות בהתפתחות מערכת החינוך. בתוך: בן דוד, ד. (עורך). דו"ח מצב המדינה. מרכז טאוב. <http://www.taubcenter.org.il/tauborgilwp/wp-content/uploads/content-wp/tauborgilwp/il.org.taubcenter//teachers-and-students-Blass.pdf>

בן דוד, ד' (2010). מערכת החינוך - מבט בינלאומי והצעה לרפורמה כוללת. בתוך ד' בן דוד (עורך). דו"ח מצב המדינה - חברה כלכלה ומדיניות 2009, ירושלים: מרכז טאוב. עמ' 103-135.

בן דוד, א' (2015). הקשר בין הקטנת גודל כיתה ו/או הקטנת גודל ב"ס לבין שיפור הישגים וצמצום פערים.

<http://www.oranim.ac.il/sites/hebrew/SiteCollectionImages/pictures/community/shave/docs-2015/>

סבירסקי, ש' וקונור-אטיאס, א' (2012). תמונת מצב חברתית 2012. מרכז אדווה <http://www.adva.org/uploaded/social-01.pdf>

קלינוב, ר. (2014). כלכלת חינוך. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה. פרקים 1,2,3,4,9

חומר לקריאה נוספת:

- Belfield, C. R. (2000). *Economic principles for education*. UK: Edward Elgar, 6-12.
- Bifulco, C. & Bulkley, K. (2008). Charter schools. In H.F. Ladd & E.B. Fiske (Eds), *Handbook of research in education finance and Policy*, NY: Routledge, pp. 425-447.
- Carnoy, M. (2009). Policy Research in Education: The Economic View. In G. Sykes, B. Schneider & D.N. Plank (Eds.), *Handbook of Educational Policy Research*. AERA: Routledge. Chapter 2.
- Deming, David J.; Goldin, Claudia & Katz Lawrence (2011) *The for-profit postsecondary school sector: Nimble critters or agile predators?* NBER Working Paper No. 17710, December 2011.
http://www.nber.org/papers/w17710.pdf?new_window&eq;1
- Figlio, D.N., & Hart, C. (2010). Competitive effects of means-tested school vouchers. Institute for Policy Research, Northwestern University, 2010.
<http://www.ipr.northwestern.edu/publications/workingpapers/2010/IPR-WP-10-03.pdf>
- Friedman, M. (1997). Public schools: make them private. *Education Economics*, 5:3, 341-344.
- Hanushek. E. (2007). Education production functions. In S.N. Durlauf & L. E. Blume,(eds.). *The New Palgrave Dictionary of Economics* (Basingstok: Palgrave Macmillan).
http://edpro.stanford.edu/hanushek/admin/pages/files/uploads/Palgrave_ed_prod.pdf
- http://129.110.10.36/research/tsp-erc/pdf/jrnl_hanushek_2007_education_production_functions.pdf.pdf
- Hanushek, E. & Wossman, L. (2010). Education and economic growth. *International Encyclopedia of Education*. Vol. 2, pp. 245-252 <http://hanushek.stanford.edu/sites/default/files/publications/Hanushek%2BWoessmann%202010%20IntEncEduc%202.pdf>
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81-112
- Hoxby, C. M. (ed) (2003). *Economics of school choice*. Chicago: University of Chicago Press Ch. 1: Introduction to the Economic Analysis of School Choice and ch. 3: School choice and school productivity (or could school choice be a tide that lifts all boats?)
- Labaree, D.F (1997). Public goods, private goods: the American struggle over educational goals. *Educational Research Journal*, 34:1, 39-81.
- Levin, H.M. (1991). The economics of educational choice. *The Economics of Education Review*, 10:2, pp. 137-158.
- Levin H.& M. & McEwan, J. (2001). *Cost effectiveness analysis*. 2nd Edition CA: Beverly Hills Sage. Ch 3, 4, 5
- Levitt, S.D. & Dubner, S.J. (2005). *Freakonomics*. NY: HarperTorch. Ch. 5: What makes a perfect parent?

- Mark, N. (1996). The contribution of education to income differentials among ethnic groups in Israel. *Israel Social Science Research*, 2:1
- Psacharopoulos, G. & Patrinos, H. A. (2004). Human capital and rates of return, in Johnes, G. & Johnes, J. (Eds.). *International handbook on the economics of education*. Edward Elgar Publishing Ltd, pp. 1-58.
- Stiglitz, J.E. (2000). *Economics of the public sector*. NY: W.W. Norton & Company, pp. 420-442.
- Walford, W. (1996). *School, choice and the quasi market*. Oxford Studies in Comparative Education, 6:1, 7-14.
- Whitty, G. (1998). *Creating quasi markets in education: A review of recent research on parental choice and school autonomy in 3 countries*. Review of Research in Education, 22, 3-47.
- אלמוג-ברקת, ג' וענבר, ד' (2009). של מי אתה ילד? פתיחת אזורי רישום בירושלים. בתוך א' איכילוב (עורכת). הפרטה ומסחר בחינוך הציבורי בישראל. תל אביב: רמות, 209 - 236.
- אריאלי, ד' (2008). לא רציונאלי ולא במקרה. הוצ' מטר. מבוא ו/או כל הספר.
- בלס, נ' (2010). האם יש מחסור במורים מרכז טאוב: סדרת ניירות מדיניות 2010.14. http://taubcenter.org.il/tauborgilwp/wp-content/uploads/H2010.14_Teacher_Shortage_fixed.pdf
- בלס, נ' (2008). הקטנת גודל כיתה. מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. http://www.taubcenter.org.il/files/H2008_Class_Size_Reduction.pdf
- בלס, נ' (2005). על הפרטה ועל חינוך. בתוך קופ, י', (עורך). הקצאת משאבים לשירותים חברתיים, 2005- המרכז לחקר המדיניות החברתית, 279-306. http://taubcenter.org.il/tauborgilwp/wp-content/uploads/H2005_Privatization_and_Education.pdf
- בלס, נ' וקראוס, מ' (2009, 2010) אי שוויון בהקצאת משאבים חלק א' ו-ב'. הכל חינוך. http://www.hakoled.org.il/webfiles/fck/hakol_hinuch_research1.pdf
- בלס, נ', אדלר, ח' (2009). אי-שוויון במערכת החינוך ישראל 2009 - תמונת מצב. מרכז טאוב. http://taubcenter.org.il/tauborgilwp/wpcontent/uploads/H2009_Inequality_in_Education.pdf
- זוסמן, נ', פורמן, א', קפלן, ט', רומנוב, ד' (2007). הבדלים באיכות ההשכלה בין אוניברסיטאות למכללות: בחינה באמצעות התמורה בשוק העבודה. למ"ס: סדרת ניירות עבודה מס' 4. www.neaman.org.il/publications/
- יוסטמן, מ' (2007). ביזור והפרטה במערכת החינוך. ירושלים: מכון ון ליר. <http://www.vanleer.org.il/Data/UploadedFiles/econsoc/1/dispute10.pdf>
- לביא ו' (2001). חינוך והון אנושי כאסטרטגיה לצמיחה כלכלית בישראל. בתוך ר' גרונאו (עורך). אסטרטגיה לצמיחה כלכלית בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, עמ' 35-78. http://www.idi.org.il/PublicationsCatalog/Pages/PP_27/Chapter_B/Publications_Catalog_2027_ChapterE_a.aspx
- מארק, נ' (2003). השקעה בהון אנושי: איך נדע מה לעשות? בתוך י' דרור, ד' נבו ור' שפירא (עורכים). קווים למדיניות החינוך בשנות האלפיים. תל אביב: רמות, עמ' 35-55.
- מעגן, ד' (2007). תחזית כוח אדם בהוראה לפי מקצוע (תחום) הוראה, 2006-2012, עמ' 5-12. http://www.cbs.gov.il/www/publications/education/tahazit/tahaziot_morim_nose2012.pdf
- סבירסקי, ש' ודגן-בזגלו, נ' (2009). בידול, אי שוויון ושליטה מתרופפת. מרכז אדווה <http://www.adva.org/uploaded/bidul%20ve%20e-shivion%20bachinuch.pdf>
- סבירסקי, ש' וקונור-אטיאס א' (2012). תמונת מצב חברתית 2012. מרכז אדווה. http://www.adva.org/uploaded/social-01_1.pdf

פישבין, י' (2003). על האי-שוויון בתקצוב החינוך היסודי. מרכז אדוה.
<http://www.adva.org/ivrit/FinequalityInEducation.htm>
 פניגר, י' ושביט, י' (2011). המחיר הדמוגרפי. בתוך ד' בן-דוד (עורך). דו"ח מצב המדינה. חברה,
 כלכלה ומדיניות 2010. ירושלים: מכון טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. <http://taubcenter.org.il/tauborgilwp/wp-content/uploads/H-Demographic-Cost-v2-2011.10.pdf>
 פרידמן, י' (2002). על אפקטיביות ואקאונטביליות בארגון. בתוך א' בן-ברוך, ש' וגורי-רוזנבליט
 (עורכים). אתגרים בניהול בית ספר. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה.
 פרידמן, מ' (1988). החופש לבחור: עיקרי הכלכלה החופשית. הוצ' דביר (פרק 6).
 קלינוב, ר' (2008). תקצוב דיפרנציאלי כמכשיר להעדפה מתקנת. תזכיר שהוגש לפי הזמנת המדען
 הראשי של משרד החינוך. <http://htm.articles/klinov/faculty/il.ac.huji.economics/>
 רובינשטיין, א. (2009). אגדות הכלכלה. ישראל: כנרת זמורה-ביתן. פרק 1, רציונאלי לא רציונאלי.
 עמ' 40-78.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 60 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 0 %
 הגשת עבודה 0 %
 הגשת תרגילים 40 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

אין